

Wyrok z dnia 2 czerwca 1998 r.

II UKN 92/98

Jeżeli pracownik jako osoba prowadząca działalność gospodarczą zawiera ze swym pracodawcą umowę agencyjną lub umowę zlecenia, to dochód otrzymywany z tytułu takich umów traktuje się w zakresie obliczania wysokości składki na ubezpieczenie społeczne jako jego wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia u tego pracodawcy.

Przewodniczący SSN: Maria Mańkowska, Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Stefania Szymańska (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 2 czerwca 1998 r. sprawy z wniosku Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A. I Inspektorat w O. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w O. o ustalenie niepodlegania ubezpieczeniu społecznemu, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 13 listopada 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

W decyzji z 25 kwietnia 1997 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w O. stwierdził, że w okresie od stycznia 1995 r. do stycznia 1997 r. Powszechny Zakład Ubezpieczeń Społecznych S.A. - I Inspektorat w O. nieprawidłowo obliczał składki na ubezpieczenie społeczne i składkę na Fundusz Pracy oraz na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych od wynagrodzenia swych pracowników wykonujących jednocześnie pracę w ramach umowy zlecenia na rzecz zakładu pracy. W związku z tym organ rentowy ustalił, że Inspektorat PZU w O. ma obowiązek opłacenia składek za powyższy okres w kwocie 11.610,41 zł wraz z odsetkami liczonymi od 4 lutego 1995 r. do 22 kwietnia 1997 r. w kwocie 1.867, 80 złotych. Z uwagi na to, że w dniu 5 marca 1997 r. Inspektorat PZU dokonał wpłaty kwoty

13.353,76 zł, do zapłaty pozostaje kwota 89,61 zł tytułem zaległych składek oraz kwota 20,30 zł tytułem odsetek. Łączna należność na dzień 22 kwietnia 1997 r. wynosi 109,89 zł, przy czym od 23 kwietnia 1997 r. będą doliczane odsetki od kwoty 89,61 zł po 0,14% za każdy dzień zwłoki do dnia zapłaty włącznie. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy powołał się na treść protokołu kontroli z dnia 3 kwietnia 1997 r., w którym stwierdzono, że w styczniu 1995 r. odprowadzono zaniżoną składkę na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, w okresie od lutego 1995 r. do stycznia 1997 r. nie odprowadzono składek na ubezpieczenie społeczne i na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

W odwołaniu od powyższej decyzji I Inspektorat PZU w O. zarzucił, że decyzja organu rentowego jest sprzeczna z przepisami ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (jednolity tekst: Dz.U. z 1995 r. Nr 65, poz. 333) i wnosił o uchylenie zaskarżonej decyzji. Wywodził, że przepis art. 2 ust. 1 pkt 2 tejże ustawy, którego treści decyzja nie uwzględnia, wyłącza z ubezpieczenia społecznego zleceniobiorców lub agentów będących jednocześnie pracownikami w pełnym wymiarze czasu pracy. Następnie w piśmie procesowym z dnia 11 czerwca 1997 r. podkreślił, że umowy, o których mowa w decyzji, nie były umowami zlecenia lecz umowami agencyjnymi zawieranymi z podmiotami gospodarczymi prowadzącymi działalność gospodarczą na własny rachunek, bez związku z umową o pracę.

Wyrokiem z dnia 23 czerwca 1997 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie oddalił odwołanie, podzielając w pełni stanowisko organu rentowego. Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia Sąd powołał przepis art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. mówiący o tym, że dochód z tytułu wykonywania umowy zawartej ze zleceniodawcą, u którego osoba wykonująca umowę jest równocześnie pracownikiem, traktuje się w zakresie ubezpieczeń społecznych jako wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia niezależnie od okresu, na który umowa była zawarta oraz wymiaru czasu pracy w ramach stosunku pracy.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 13 listopada 1997 r. oddalił apelację PZU S.A. - I Inspektoratu w O.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny stwierdził, iż zarzut naruszenia przez Sąd Wojewódzki przepisów ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.) nie znajduje uzasadnienia na tle zebranego w

sprawie materiału dowodowego. Podstawę faktyczną wydania przez organ rentowy zaskarżonej decyzji stanowią ustalenia zawarte w protokole kontroli przeprowadzonej w dniach 2 i 3 kwietnia 1997 r. w Inspektoracie PZU w O. przez inspektorów Oddziału ZUS w O. Protokół został podpisany przez obie strony. Ze strony PZU protokół podpisany został przez dyrektora i głównego księgowego bez zastrzeżeń. Ustalenia protokołu kontroli należy więc uznać za wiążące obie strony. Z protokołu kontroli wynika, że prawidłowość naliczania składek na ubezpieczenie społeczne zbadana została w oparciu o listy płac, umowy zlecenia, zestawienia pomocnicze i deklaracje rozliczeniowe ZUS. Protokół nie zawiera wzmianki o osobach prowadzących działalność gospodarczą. W związku z tym nie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin. Do umów zlecenia zawartych przez pracodawcę ze swymi pracownikami mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, które prawidłowo zastosował organ rentowy, a następnie Sąd Wojewódzki. Zgodnie z treścią art. 2 ust. 3 tejże ustawy dochód z tytułu wykonywania umowy zawartej ze zleceniodawcą, u którego osoba wykonująca umowę jest równocześnie pracownikiem, traktuje się w zakresie ubezpieczeń społecznych jak wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia niezależnie od okresu, na który umowa była zawarta oraz wymiaru czasu pracy w ramach stosunku pracy. Przepis ten w sposób jednoznaczny nakazuje traktować dochód tak jak wynagrodzenie w zakresie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie więc z jego dyspozycją organ rentowy obliczył składki ubezpieczeniowe od dochodu i wynagrodzenia w całym spornym okresie oraz odpisy na wymienione Fundusze, co uznał Sąd Wojewódzki za zgodne z prawem.

W kasacji opartej na zarzucie:

- 1) naruszenia prawa materialnego, a w szczególności „ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz. U. z 1995 r. Nr 65, poz. 333) w związku z ustawą z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (Dz. U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250)” oraz
- 2) naruszenia przepisów KPC (art. 227 i dalsze) poprzez pominięcie, iż spór dotyczył składek pobranych przez ZUS od wynagrodzeń wypłaconych osobom prowadzącym działalność gospodarczą, skarżący wnosi:

1) o zmianę zaskarżonego wyroku i ustalenie, iż PZU S.A I Inspektorat w O. nie był i nie jest zobowiązany do odprowadzania składek od dochodów osiągniętych przez osoby będące agentami PZU, prowadzącymi działalność gospodarczą, ewentualnie 2) o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym.

W uzasadnieniu kasacji podniesiono, iż PZU S.A. - I Inspektorat w O. zawierał umowy z podmiotami gospodarczymi, natomiast z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego wynika, że przedmiotem rozważań były umowy zlecenia zawarte przez pracodawcę (PZU) ze swoimi pracownikami. Wprawdzie jest faktem, iż podmiotami gospodarczymi byli pracownicy PZU, jednakże pomiędzy umowami o pracę a umowami zawartymi z podmiotami gospodarczymi nie zachodzi związek uzasadniający obowiązek płacenia przez PZU składki od dochodów osiągniętych przez te podmioty gospodarcze. Dwie umowy łączące PZU z tą samą osobą, występującą jako osoba fizyczna oraz jako podmiot gospodarczy, są całkowicie rozdzielne, a tym samym nie występują przesłanki do jakiegokolwiek łączenia obowiązków PZU z racji zawarcia tych umów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z uzasadnienia kasacji wynika, że skarżący uważa, iż został naruszony przepis art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia - na skutek jego niewłaściwego zastosowania. Przepis ten bowiem nie odnosi się do osób, które wprawdzie są nadal pracownikami, ale umowę agencyjną lub umowę zlecenie zawarły z pracodawcą jako osoby prowadzące działalność gospodarczą, jak ma to miejsce w niniejszej sprawie. Osoby takie nie podlegają ubezpieczeniu społecznemu określonemu w ustawie z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą i dlatego pracodawca nie ma obowiązku odprowadzenia składek od dochodów osiągniętych przez te osoby (podmioty gospodarcze), a związanych (w niniejszej sprawie - z PZU) umowami agencyjnymi lub umowami zlecenia. Należy podkreślić, iż w kasacji nie wskazano o jaki przepis ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. chodzi, ale niewątpliwie odnosi się to do art. 2 ust. 1 pkt. 1.

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, iż Sąd Apelacyjny uznał za nieuzasadniony zarzut naruszenia prawa materialnego „przez pominięcie przepisów powołanych w odwołaniu, w tym zwłaszcza przepisów ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r.”, gdyż przeczy temu materiał dowodowy sprawy. Podstawę faktyczną wydania przez organ rentowy decyzji stanowią bowiem ustalenia zawarte w protokole kontroli przeprowadzonej w dniach 2 i 3 kwietnia 1997 r. w Inspektoracie PZU w O. przez inspektorów Oddziału ZUS w O., podpisanym przez dyrektora i głównego księgowego bez zastrzeżeń. Protokół ten zaś nie zawiera wzmianki o osobach prowadzących działalność gospodarczą.

Istotnie, strona skarżąca podniosła tę okoliczność, jednakże nie przedstawiła żadnych dowodów. Także na rozprawie przed Sądem Najwyższym pełnomocnik procesowy nie był w stanie bliżej wyjaśnić tej kwestii. Zarzut skierowany pod adresem Sądu Apelacyjnego jest więc chybiony.

Niezależnie jednak od powyższego nie jest uprawniony zarzut naruszenia art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia. Zgodnie z tym przepisem dochód z tytułu wykonywania umowy zawartej ze zleceniodawcą, u którego osoba wykonująca umowę jest równocześnie pracownikiem, traktuje się w zakresie ubezpieczeń społecznych jako wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia, niezależnie od okresu, na który umowa była zawarta, oraz wymiaru czasu pracy w ramach stosunku pracy. Przepis ten ma zastosowanie do wszystkich osób wykonujących umowę agencyjną lub umowę zlecenia dla zleceniodawcy, którego są również pracownikami, w tym także do osób prowadzących na własny rachunek działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej lub koncesji określonych w przepisach o działalności gospodarczej lub uprawnień określonych w przepisach szczególnych. Pracownik, który równocześnie jako osoba prowadząca działalność gospodarczą, zawiera ze swym pracodawcą umowę agencyjną lub zlecenia, nie traci przymiotu pracownika. Dlatego uprawnione jest stanowisko, że dochód otrzymywany z tytułu zawartej umowy traktuje się w zakresie obliczania wysokości składki na ubezpieczenie społeczne jako jego wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia u tegoż pracodawcy, co niewątpliwie ma wpływ na wysokość składki. W świetle omawianego przepisu nie ma zatem - gdy chodzi o przedmiotową kwestię - znaczenia, że taka osoba formalnie występuje jako osoba prowadząca działalność gospodarczą. Przepis ten z jednej strony niewątpliwie ma charakter fiskalny, a jego celem jest umożli-

wienie uwzględniania w wysokości składki na ubezpieczenie społeczne dochodów pracownika, które otrzymuje z racji zatrudnienia u tegoż pracodawcy, niezależnie od tego czy dochód ten osiąga z tytułu umowy o pracę czy też z dodatkowej umowy agencyjnej lub zlecenia. Z drugiej strony takie uregulowanie może być korzystne także dla pracownika, bowiem może mieć znaczenie przy obliczaniu wysokości jego świadczeń emerytalno-rentowych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy uznał, iż kasacja pozbawiona jest usprawiedliwionych podstaw w związku z czym podlega oddaleniu na mocy art. 393¹² KPC.

=====